

RUKOM U RUKU

PRAVEDNOST OBLIKUJE DRUŠTVO

Antidiskriminierungsstelle
Steiermark

STADT
GRAZ
INTEGRATION

PREDGOVOR

DISKRIMINACIJA BOLI – NEOVISNO O RAZLOGU DISKRIMINACIJE!

U Austriji postoje mnoge zakonske osnove koje zabranjuju diskriminaciju: primjeri su austrijski Ustav, savezni zakon za jednaki tretman, različiti pokrajinski zakoni za jednaki tretman, zakon za ravnopravnost osoba s invaliditetom, uvodni zakon za zakone upravnog postupka i mnoge druge.

Ova raznolikost zakonskih regulativa često pojedincu otežava pronalaženje pravog puta kako bi se sam borio protiv diskriminacije.

Služba protiv diskriminacije Štajerske preuzela je na sebe zadatak da Vas savjetuje i pruži Vam podršku, kada ste bili diskriminirani. Mi Vam pokazujemo moguće korake, pratimo Vas pritom ili uspostavljujemo kontakt s drugim ustanovama koje Vam mogu pomoći, ako mi to ne možemo.

Raznovrsne su i osnove po kojima ljudi bivaju diskriminirani. Kako biste dobili pregled nad različitim osnovama, ovdje ćemo ih nabrojati, objasniti društvenu pozadinu istih i zatim navesti konkretne primjere. Kada uz primjer postoji sudska presuda, navest ćemo signaturu pomoću koje presudu možete pročitati na internetu (www.curia.europa.eu za odluke Suda Europske unije ili www.ris.bka.at za odluke austrijskih sudova, www.frauen.bka.at za odluke austrijske Komisije za ravnopravnost ili www.klagsverband.at za slučajeve Tužiteljske udruge).

DISKRIMINACIJA NA SPOLNOJ OSNOVI

PRIMJERI:

Žena za isti posao zarađuje manje od njenog muškog kolege. Osiguranje obračunava više premije za žene, pogotovo zbog „rizika“ moguće trudnoće (presuda Suda Europske unije od 01.03.2011. – Rs C 236/6 Test-Achats).

Neka žena želi biti roniteljica za vatrogasnu službu. Jedan od kriterija za primanje je volumen pluća. Nužna minimalna vrijednost se određuje prema prosječnoj vrijednosti za muška pluća. Žena stoga odustaje od prijave jer smatra da nemože ispuniti taj kriterij.

Zakidanje ljudi vezano za spol osobe je seksistička diskriminacija. Spol služi većinskom muškom stanovništvu da isključuje žene i transrodne osobe od određenih prava i resursa. Konkretno posljedice zakidanja ljudi na spolnoj osnovi vidljiv je na tržištu rada, pri traženju stana, pri pristupu dobrima i djelatnostima te u (ne)sudjelovanju u gospodarskoj i političkoj moći.

DISKRIMINACIJA NA OSNOVI BOJE KOŽE

PRIMJERI:

Čovjeku tamne boje kože ne dozvoljava se ulazak u jednu diskoteku zbog njegove boje kože.

(Usp. ZRS Wien (Sud za pitanja civilnog prava u Beču) 36R198/10z od 30.08.2010.).

Apsolventica srednje škole HTL s tamnom bojom kože prijavljuje se na natječaj kod jedne leasing firme za posao razvijanja soft-warea. Firma uzima ženine podatke i stalno joj šalje ponude za poslove pomoćnice u čišćenju.

Zakidanje ljudi vezano za boju kože osobe je rasistička diskriminacija. Boja kože služi „bijelom većinskom stanovništvu“ da „ne bijele“ ljude definira kao „strane“ i „ne pripadajuće“. Posljedica je isključivanje takvih ljudi od prava i resursa. Konkretno posljedice zakidanja ljudi na osnovi boje kože pokazuju se na tržištu rada, pri traženju stana, pri pristupu dobrima i djelatnostima te u (ne)sudjelovanju u gospodarskoj i političkoj sceni moći.

DISKRIMINACIJA NA OSNOVI ETNIČKE PRIPADNOSTI

PRIMJERI:

Direktor poduzeća javno kaže kako ne želi zaposliti ljude stranog porijekla, budući da bi njegovim mušterijama to predstavljalo nelagodu (presuda Suda Europske unije od 10.07.2008. Rs C 54/07 Feryn).

Ženi koja želi sklopiti osiguranje za osobno vozilo se saopćilo da mora plaćati viši doprinos zato što nije austrijskog porijekla.

Par iz Turske ne može iznajmiti jedan stan jer najmodavac pretpostavlja da će bračni par zbog svoje "kulture" prečesto dovesti previše gostiju u taj stan (usp. Komisija za ravnopravnost III/3/05).

Zakidanje ljudi u vezi njihove etničke pripadnosti je rasistička diskriminacija. Pritom „domaćem“ većinskom stanovništvu nečija stvarna ili navodna „ne-domaća“ etnička pripadnost služi da takve osobe definira kao „strane“ ili „ne pripadajuće“. Posljedica je isključivanje takvih osoba iz prava i resursa. Konkretno posljedice zakidanja ljudi druge etničke pripadnosti vidi se na tržištu rada, pri traženju stana, pri pristupu dobrima i djelatnostima te u (ne)sudjelovanju u gospodarskoj i političkoj moći.

Etničko porijeklo u njemačkom jeziku zamjenjuje pojam „rasa“ koji se prije koristio u ovom kontekstu, i to otkad je primjećeno kako je „rasa“ znanstveno gledajući krivi pojam za korištenje u svrhu razlikovanja pojedinih grupa ljudi te je stoga neupotrebljiv. U korist pojma „etničko porijeklo“ govori njegova uska povezanost s pojmom „kultura“, budući da etničke grupe između ostalog definiraju navodne ili stvarne kulturne sličnosti njihovih članova.

DISKRIMINACIJA NA OSNOVI SOCIJALNOG PORIJEKLA, IMETKA I ROĐENJA

PRIMJERI:

Učenice i učenici koji imaju poteškoće u učenju ili (slabije razvijene osnovne sposobnosti) i čiji su roditelji socijano zakinu- ti u školi doživljavaju izolaciju i vrijeđanje (usp. 31. Izvješće Državnog odvjetništva 2008., str. 333p).

Dijete socijalno zakinutih roditelja u školi ne dobiva jednaki op- seg poticanja od strane učitelja kao dijete imućnih roditelja, jer učitelji polaze od pretpostavke da takvo dijete nema perspektive vrijedne poticanja.

Djeca iz socijalno zakinutih obitelji se skupljaju u jedan zajednički razred („razred ostataka“).

Na kursu za odrasle osobe koje traže posao dugotrajno nezapo- slen muškarac s završenom osnovnom školom i radnim iskust- vom kao pomoćni radnik u poslovima s metalom dobiva manje pažnje od svog voditelja/svoje voditeljice kursa od nezaposlene

žene s akademskom titulom i radnim iskustvom socijalne ped- agoginje.

Zakidanje ljudi u vezi s njihovim socijalnim porijeklom, imet- kom ili rođenjem je klasna diskriminacija. Pritom imućnom srednjem ili višem staležu stvarna ili navodna pripadnost ljudi manje imućnom srednjem ili nižem staležu služi da takve lju- de definira kao „siromašne“ ili „ne pripadajuće“. Posljedica je isključivanje takvih ljudi iz prava i resursa. Konkretna posl- jedica zakidanja ljudi u vezi s njihovim socijalnim porijeklom, imetkom ili rođenjem pokazuje se na tržištu rada, pri traženju stana, pristupu dobrima i djelatnostima i u (ne)sudjelovanju u gospodarskoj i političkoj moći.

DISKRIMINACIJA NA OSNOVI GENETSKIH OBILJEŽJA

PRIMJER:

Pri razgovoru za posao se od kandidata/kandidatkinje traži genetski test. Iz testa proizlazi da kandidat/kandidatkinja ima iznadprosječni rizik za oboljenje od raka. Poslodavac ga/ju zbog toga ne zapošljava.

Genetska obilježja će, ako se uzme u obzir genetska dijagnostika, pogotovo u budućnosti igrati ulogu: genetski podaci se mogu koristiti za prognoziranje određenih bolesti. Tako dolazi do opasnosti da ljudi s određenim prognozama budu unazađeni na tržištu rada ili pri sklapanju osiguravajućih ugovora.

DISKRIMINACIJA NA OSNOVI JEZIKA

think

PRIMJERI:

Majka u nekom javnom prijevoznom sredstvu sa svojim djetetom priča arapski i zbog toga je jedan od putnika grdi i vrijeđa.

U oglasu za posao se između ostalog kao kriterij navodi „perfektni njemački“. Osim toga se iz oglasa nemože zaključiti kakvo konkretno znanje jezika je potrebno u okviru ponuđenog radnog mjesta.

Zakidanje ljudi čiji prvi jezik nije njemački na osnovi jezika je rasistička diskriminacija. Pritom „domaćem“ većinskom stanovništvu, čiji je prvi jezik njemački, činjenica da su ljudi naučili njemački kao drugi jezik služi da takve ljude definiraju kao „strane“ i „ne pripadajuće“. Posljedica je isključivanje takvih ljudi od prava i resursa. Konkretno posljedice zakidanja ljudi u vezi s jezikom vide se na tržištu rada, pri traženju stana, pristupu dobrima i djelatnostima te u (ne)sudjelovanju u gospodarskoj i političkoj moći.

Zakidanje ljudi kojima njemački nije prvi jezik, a vezano za jezik je klasna diskriminacija. Pritom „dobro obrazovanom“ većinskom stanovništvu, čiji je svakodnevni jezik „elaborirani“ njemački, činjenica da neki ljudi koji govore manje „elaborirani“ njemački služi da takve ljude definiraju kao „neobrazovane“ i „ne pripadajuće“. Posljedica je isključivanje tih ljudi iz prava i resursa.

DISKRIMINACIJA NA RELIGIJSKOJ OSNOVI

PRIMJERI:

Liječnici s muslimanskim rupcem za glavu se pri razgovoru za posao u rehabilitacijskoj ustanovi isti odobrava uz uvjet da rubac skine pri radu s pacijentima.

(slučaj Tužiteljske udruge i Komisije za ravnopravnost II/22).

Majka želi prijaviti dijete kod dadilje. Ova joj odbija čuvanje djeteta, budući da pripada muslimanskoj vjeri (Komisija za ravnopravnost III/31/07).

Diskriminacija ljudi u vezi s njihovom religijom je u Austriji većinskim dijelom protuislamska, rasistička diskriminacija. Pritom većinskom kršćansko-katoličkom stanovništvu pripadnost drugih ljudi nekoj religiji koja nije kršćansko-katolička služi da iste definiraju kao „strane” i „ne pripadajuće”. Posljedica je isključivanje tih ljudi iz prava i resursa. Konkretno posljedice zakidanja ljudi u vezi s religijom vide se na tržištu rada, pri traženju stana, pri pristupu dobrima i djelatnostima te u (ne)sudjelovanju u gospodarskoj i političkoj moći.

DISKRIMINACIJA NA OSNOVI POGLEDA NA SVIJET I POLITIČKOG ILI DRUGOG NAZORA

PRIMJERI:

Osoba se privatno angažira u jednoj političkoj stranci i zbog toga je njen poslodavac preskače u internom napredovanju u pogledu iznosa plaće (usp. vještačenje Komisije za ravnopravnost II od veljače 2010.).

Osoba se angažira za alternativni gospodarski sustav, demonstrira za isti i o tome se očituje u medijima. Zbog toga od poslodavca dobiva otkaz.

Osoba zbog svojeg političkog stajališta biva odbijena kao kandidat.

Dok s jedne strane svi religiozni svjetonazori spadaju pod pojam „religija“, pod pojmom „svjetonazor“ podrazumijevamo sve nereligiozne svjetonazore, nereligiozna poimanja svijeta koja možemo shvatiti kao glavno shvaćanje života i svijeta u jednu smislenu cjelinu.

DISKRIMINACIJA NA OSNOVI PRIPADNOSTI NEKOJ NACIONALNOJ MANJINI

PRIMJERI:

Postotak učenika Roma u specijalnim školama u jednom austrijskom okrugu iznosi 50,3%, dok se tek 1,8% djece koja ne pripadaju grupi Roma već nacionalnoj većinskoj grupaciji podučava u specijalnim školama. (Europski sud za ljudska prava-presuda od 13.11.2007. D.H. ua protiv Republike Češke).

Učenicima jedne priznate nacionalne manjine se odbija održavanje nastave na materinjem jeziku.

Romi su češće sudionici folklornog okvirnog programa neke sjednice nego da su sami referenti na sjednici.

Zakidanje ljudi vezano za pripadnost nekoj nacionalnoj manjini je rasistička diskriminacija. Pritom većinskom nacionalnom stanovništvu činjenica da neki ljudi pripadaju nacionalnoj manjini služi da iste definiraju „stranima“ i „ne pripadajućima“. Posljedica je isključivanje takvih ljudi iz prava i resursa. Konkretno posljedice zakidanja ljudi vezano za pripadnost nacionalnoj manjini vide se na tržištu rada, pri traženju posla, pristupu dobrima i djelatnostima te u (ne)sudjelovanju u gospodarskoj i političkoj moći.

Nacionalne manjine (priznate narodne grupacije) u Austriji su Slovenci, Gradišćanski Hrvati, Mađari, Romi i Sinti, Bečki Česi, Bečki Slovaci.

DISKRIMINACIJA NA OSNOVI INVALIDITETA

PRIMJERI:

Gluha žena je u poduzeću u kojem radi isključena iz protoka informacija unutar poduzeća. Posljedica toga je na primjer da joj nisu objašnjene nove radne tehnike (usp. Tužiteljska udruga Postupak mirenja).

Majka djeteta s tjelesnim poteškoćama dobiva otkaz jer zbog toga što ustanova za skrb njenog djeteta ima ograničeno radno vrijeme, ne može raditi prekovremene sate (usp. Sud Europske unije-presuda od 19.07.2008 Rs C 303/06 Coleman).

Muškarac u kolicima ima pristup muškom WC-u samo preko ženskog WC-a.

Ljudima u kolicima se odbija dati posao za radnim stolom zbog njihovog invaliditeta.

Duševno zaostalom djetetu se odbija dati pričest u jednoj crkvi.

Dijetetu s invaliditetom je odbijen primitak u integrativni razred.

Zakidanje ljudi vezano za invalidnost je diskriminacija protiv invalida. Pritom činjenica da ljudi imaju neki invaliditet, većinskom stanovništvu bez invaliditeta služi da te ljude definiraju kao „ne pripadajuće“. Posljedica je isključivanje tih ljudi iz prava i resursa. Konkretno posljedice vide se na tržištu rada, pri traženju stana, pristupu dobrima i djelatnostima te u (ne) sudjelovanju u gospodarskoj i političkoj moći.

Sve tjelesne, duševne, psihičke i invalidnosti osjetila obuhvaćene su zabranom diskriminacije. Invalidnost ne mora biti posebno teškog stupnja.

DISKRIMINACIJA NA OSNOVI STAROSTI

PRIMJER:

Suradnik zrakoplovne kompanije dobiva otkaz zbog svoje starosti, jer je osoba u pitanju pilot koji je navršio 60 godina, a poduzeće predviđa zabranu rada pilotima nakon 60. godine starosti (Sud Europske unije-presuda od 13.09.2011 Rs C 447/09 Prigge).

Zakidanje ljudi vezano za starost je diskriminacija protiv mladih ili starih ljudi. Pritom većinskom stanovništvu između 25. i 50. godine života činjenica da su neki ljudi mlađi od 25 ili stariji od 50 godina služi tome da takve ljude definiraju kao „još ne pripadajuće“ ili „više ne pripadajuće“. Posljedica je isključivanje takvih ljudi od prava i resursa. Konkretno posljedice zakidanja ljudi vezano za starost pokazuju se na tržištu rada, pri traženju stana, pristupu dobrima i djelatnostima te u (ne)sudjelovanju u gospodarskoj i političkoj moći.

DISKRIMINACIJA NA OSNOVI SEKSUALNE ORIJENTACIJE

PRIMJERI:

Dva muškarca homoseksualca žele iznajmiti stan i odbijeni su (Europski sud za ljudska prava 24.07.2003 Karner/A).

Nakon što je djelatnik jedne firme svojim radnim kolegama ispričao o svojoj homoseksualnosti, isti ga uznemiruju svojim heteroseksističkim izjavama i opscenim uvredama. (Pokrajinski sud u Salzburgu Broj postupka 18 Cg 120/05t i 18 Cg 121/o5i).

Zakidanje ljudi vezano za seksualnu orijentaciju je heteroseksistička diskriminacija. Pritom većinskom heteroseksualnom stanovništvu činjenica da su neki ljudi homo- ili biseksualni služi tome da takve ljude definiraju kao „nepripadajuće“ posljedica je isključivanje tih ljudi od prava i resursa. Konkretno posljedice zakidanja tih ljudi vezano za seksualnu orijentaciju vide se na tržištu rada, pri traženju stana, pristupu dobrima i pravima te u (ne)sudjelovanju u

gospodarskoj i političkoj moći. Heteroseksualno većinsko stanovništvo „tolerira“ i „rezervira“ neke male prostore za homoseksualnost u javnosti: to je „kričava“, „šarena“ i „glasna“ scena s manifestacijama preko koje se ne tako kričava heteronorma zabavlja.

Na drugoj stani, samo jedan pogled na pozicioniranje homoseksualaca u smislu ukupnog društva i prava pokazuje prave diskriminacije u svojoj oštirini: Na području priznavanja istospolnog braka u nekim zemljama EU i zemljama Vijeća Europe postoje deficiti.

Po pitanju prava posvajanja nekih europskih zemalja i zemalja Vijeća Europe i dalje se preferiraju heteroseksualna partnerstva. I u poslovnom životu homoseksualni ljudi tek rijetko pronalaze radnu klimu koja bi im omogućavala da ne skrivaju svoj seksualni identitet. Često prevladava strah od mobinga, uznemiravanja ili čak otkaza.

IMPRESSUM

VLASNIK MEDIJA I IZDAVAČ

Služba protiv diskriminacije Štajerske

Stigergasse 2 | 3. kat | 8020 Graz

Tel.: +43 316 714 137

E-mail: buero@antidiskriminierungsstelle.steiermark.at

Internet: www.antidiskriminierungsstelle.steiermark.at

VODITELJICA PROJEKTA

Mag.^a Daniela Grabovac

REDAKCIJA

Mag.^a Daniela Grabovac

Mag. Michael Kern

Mag.^a Magdalena Anikar

FOTOGRAFIJE

Stephan Friesinger (sve osim str. 20) i Stockphoto (str. 20)

LAYOUT & PRODUKCIJA

achtzigzehn – agencija za marketing i distribuciju d.o.o.

Andreas-Hofer-Platz 15 | 8010 Graz | www.holding-graz.at

PRINT

Medienfabrik Graz | Dreihackengasse 20 | 8020 Graz | www.mfg.at

PRIJEVODI

Prevoditeljice projekta Dolmetschpool, Udruga OMEGA

Mag.^a Banu Yildiz

1. izdanje, travanj 2013